

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lipca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Hanna Kamińska

w sprawie z wniosku Polskich Sieci Elektroenergetycznych Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.

przy uczestnictwie Z. Z., G. Z., Skarbu Państwa - Ministra [...] i PGE Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

o zasiedzenie służebności gruntowej,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 3 lipca 2015 r.,

skargi kasacyjnej uczestników postępowania Z. Z.

i G. Z.

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 31 stycznia 2014 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie w części zmieniającej postanowienie Sądu pierwszej instancji (pkt I), oddalającej apelację uczestników (pkt III) oraz orzekającej o kosztach postępowania (pkt IV) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w O. - po dwukrotnym ponownym rozpoznaniu sprawy z wniosku Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. w K. przy uczestnictwie Z. Z., G. Z., Skarbu Państwa - Ministra [...] oraz PGE S.A. w W. – postanowieniem z dnia 5 lipca 2013 r. stwierdził, że z dniem 1 listopada 2002 r. spółka pod firmą Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. nabyła przez zasiedzenie służebność gruntową, polegającą na trwałym i nieodpłatnym korzystaniu z części nieruchomości uczestników Z. Z. i G. Z. położonych w W. i N., dla których prowadzone są księgi wieczyste nr [...], nr [...] i nr [...], stanowiących działki oznaczone w ewidencji numerami: 157/8, 157/10, 160/29, 160/30, 160/34, 160/46, 160/23, 160/25, 160/26, 160/27, 160/37, 160/36, 260/17, 260/27 i 260/28, oznaczonych kolorem żółtym w opinii biegłego J.K., stanowiącej integralną część postanowienia, dla potrzeb używania posadowionych na nich urządzeń elektroenergetycznych tworzących linię o napięciu 220 kV relacji O. 1 – O. przez zapewnienie prawa nieustannego przesyłu energii elektrycznej, dostępu, przechodu i przejazdu w celu eksploatacji, konserwacji, naprawy, modernizacji, remontów oraz usuwania awarii.

Ustalił, że uczestnicy Z. i G. małż. Z., na podstawie umowy sprzedaży z dnia 18 lipca 1997 r., nabyli od spadkobierców P. L., nieruchomość położoną w N., składającą się z działek oznaczonych w ewidencji numerami 157/8, 157/9 i 157/10, objętą księgą wieczystą nr [...], nieruchomość położoną w W., składającą się z działek oznaczonych w ewidencji numerami 260/17, 260/27, 260/28, 160/28, 160/29, 160/30, 160/34, 160/45 i 160/46, objętą księgą wieczystą nr [...] oraz nieruchomość położoną również w W., składającą się z działek oznaczonych w ewidencji numerami 160/23, 160/24, 160/25, 160/26, 160/27, 160/36, 160/37 i 160/41, objętą księgą wieczystą nr [...].

Decyzją z dnia 1 marca 1971 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S. zezwoliło na wybudowanie linii elektroenergetycznej 220 kV relacji O. – O., biegnącej przez tereny gromad D., O. i S., w celu powiązania z siecią elektroenergetyczną budowanej elektrowni w O. i zapewnienia zasilania w energię elektryczną północnych rejonów Polski, należących do Zakładów Energetycznych Okręgu P. Decyzją z dnia 15 marca 1971 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w W. zatwierdziło plan realizacyjny trasy projektowanej linii, a decyzją z

dnia 2 kwietnia 1971 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w O. zezwoliło na jej wybudowanie przez Zakłady Energetyczne Okręgu C. Biuro Budowy Sieci Najwyższych Napięć w Ł. Napowietrzna linia energetyczna miała przebiegać m.in. przez grunty P. L., będącego wówczas właścicielem nieruchomości należących obecnie do uczestników Z. i G. małż. Z. Linia elektroenergetyczna napowietrzna jednotorowa relacji O.- O. została oddana do eksploatacji w dniu 6 października 1972 r., w dniu tym podpisano protokół odbioru technicznego. Linia ta przebiega przez należące do małż. Z. działki gruntu o numerach ewidencyjnych 157/8, 157/10, 160/29, 160/30, 160/34, 160/46, 160/23, 160/25, 160/26, 160/27, 160/37, 160/36, 260/17, 260/27 i 260/28, co powoduje wyłączenie z użytkowania 15 314,52 m² ich powierzchni.

Obecnie linia energetyczna O. – O. jest eksploatowana przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w K. Od 1972 r. była eksploatowana w części przez P. Okręg Energetyczny, a w części przez C.Okręg Energetyczny. W czasie jej eksploatacji były prowadzone prace konserwacyjne i remontowe, polegające na oględzinach z ziemi lub z powietrza, usuwaniu usterek, zwłaszcza uzupełnieniu kątowników, konserwacji fundamentów, wymianie uszkodzonych izolatorów oraz na okresowej wycince zadrzewienia i krzewów z pasa linii. W 2000 roku został wymieniony przewód odgromowy na światłowód i dokonano konserwacji uziemień oraz fundamentów, a w latach 2007 – 2010 wymieniano izolację w przęsłach skrzyżowaniowych.

Zgodnie z zarządzeniem nr 16 z dnia 12 sierpnia 1975 r. Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Energetyki w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego państwa, Zakład Energetyczny w O. rozpoczął działanie na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym, obejmując obszar ówczesnego województwa [...]; w skład powstałego przedsiębiorstwa weszła przedmiotowa linia elektroenergetyczna. W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą P. Okręg Energetyczny w B., dokonanego na podstawie zarządzenia z dnia 30 grudnia 1989 r. nr 57 Prezesa Rady Ministrów, utworzono na bazie Zakładu Energetycznego w O. przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład Energetyczny O. z siedzibą w O.

Zarządzeniem z dnia 9 lipca 1993 r. nr [...] Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład Energetyczny O. w O. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa z dnia 12 lipca 1993 r., wydanym na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz.U. Nr 16, poz. 69), dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład Energetyczny O. w O. w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części mienia przedsiębiorstwa do spółki akcyjnej Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. z siedzibą w W. oraz przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład Energetyczny O. w O. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład Energetyczny O. S.A. w O. Jednym ze składników majątkowych przekazanych na podstawie zarządzenia z dnia 9 lipca 1993 r. do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. w W. była linia elektroenergetyczna O. – O. o napięciu 220 kV i długości 73,17 km. Protokołem zdawczo - odbiorczym z dnia 28 kwietnia 1993 r. Zakład Energetyczny O. nieodpłatnie przekazał spółce Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w W. linię 220 kV na odcinku o długości 73,17 km w granicach Br 1 - 184.

Z dniem 24 października 2007 r. spółka Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w W. dokonała zmiany nazwy na PGE S.A. w W.

W dniu 5 grudnia 2007 r. walne zgromadzenie spółki pod firmą PSE – O. S.A. w W. uchwaliło udział spółki PSE – O. S.A. w W. w podziale przez wydzielenie PGE G. E. S.A., na podstawie którego PSE – O. S.A. nabył materialne i niematerialne składniki majątkowe potrzebne do realizacji zadań operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego stanowiące odrębne przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c. – w tym linię elektroenergetyczną O. – O. 220 kV.

W dniu 11 grudnia 2008 r. w rejestrze przedsiębiorstw KRS została zarejestrowana zmiana firmy i siedziby z dotychczasowej PSE – O. S.A. w W. na Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. z siedzibą w K. Przy reorganizacji energetyki nie wszystkie dokumenty związane z siecią przesyłową zostały wydane Polskim Sieciom Elektroenergetycznym S.A. w W., jednak za każdym razem doszło do przekazania linii, która była cały czas eksploatowana i konserwowana.

Sąd Rejonowy stwierdził, że żądanie wniosku podlega ocenie w świetle art. 292 k.c., ponieważ przepisy art. 305¹ – 305⁴ k.c. o służebności przesyłu weszły w życie w 2008 r., natomiast zasiedzenie w niniejszej sprawie mogło nastąpić najpóźniej w 2002 r. Objęcie służebności w posiadanie nastąpiło najpóźniej w dniu 1 listopada 1972 r., jak bowiem stwierdzono w protokole odbioru dokonanego w dniach 30 września - 5 października 1972 r. - linia została wykonana prawidłowo i była gotowa do rozpoczęcia jej eksploatacji, a w lutym 1973 r. - jak wynika z zeznań św. K. M. - była już eksploatowana. Od dnia 1 listopada 1972 r. Zakład Energetyczny O., będący jednostką organizacyjną Skarbu Państwa wykonywał w imieniu Skarbu Państwa posiadanie służebności. Co do zasady zarówno wnioskodawczyni, jak i jej poprzednicy prawni mogli na podstawie art. 176 k.c. doliczyć do okresu własnego posiadania okres posiadania służebności od 1972 r. do 1 lutego 1989 r. przez jednostki organizacyjne Skarbu Państwa, warunkiem było jednak przeniesienie posiadania służebności. Przy przeniesieniu posiadania urzędzeń przesyłowych trzeba uwzględnić ich specyfikę, w tym wypadku bowiem przeniesienie posiadania zlewa się niejako z przeniesieniem samego prawa. W niniejszej sprawie następstwo prawne zostało wykazane dokumentami, wobec czego ciągłość prawna między wnioskodawczynią a jej poprzednikami prawnymi nie budzi wątpliwości. Wnioskodawczyni ani jej poprzednikom nie można jednak przypisać dobrej wiary, gdyż decyzja Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S. z dnia 1 marca 1971 r. zezwalała jedynie na wybudowanie linii, a nie na ciągłe korzystanie z nieruchomości bez wynagrodzenia, nie wykazano, że właścicielowi gruntu doręczono odpis tej decyzji oraz że nadano jej klauzulę prawomocności. W tej sytuacji, przyjmując posiadanie w złej wierze, trzeba stwierdzić, że 30 - letni termin zasiedzenia upłynął z dniem 1 listopada 2002 r., wobec czego zasiedzenie nastąpiło na rzecz spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w W.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji wnioskodawczyni oraz uczestników Z. i G. małż. Z., Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 31 stycznia 2014 r. zmienił zaskarżone postanowienie i stwierdził, że z dniem 1 marca 1983 r. Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie służebność gruntową, polegającą na trwałym i nieodpłatnym korzystaniu z nieruchomości uczestników Z. i G. małż. Z. położonych w N. i W., dla których prowadzone są księgi wieczyste nr [...], [...] i [...],

oznaczoną kolorem żółtym na załącznikach nr 2, 3, 4 i 5 do opinii biegłego J. K., stanowiącej integralną część postanowienia, w zakresie używania posadowionych na nieruchomościach urządzeń elektroenergetycznych poprzez prawo dostępu do tych urządzeń, przechodu i przejazdu w celu wykonywania eksploatacji, konserwacji, naprawy, modernizacji, remontów i usuwania awarii, oddalił apelację wnioskodawcy w pozostałej części, natomiast apelację uczestników - w całości i - orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji w kwestii objęcia linii elektroenergetycznej w posiadanie już z dniem 1 listopada 1972 r. Uznał, że miarodajne są w tym względzie zeznania św. K. M., według których w lutym 1973 r. były wykonywane prace konserwacyjne, i na tej podstawie przyjął, że linia była eksploatowana co najmniej od dnia 1 marca 1973 r. Zdaniem Sądu Okręgowego, objęcie spornej linii w posiadanie nastąpiło w dobrej wierze, ponieważ została ona wybudowana za zezwoleniem Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w O., wyrażonym w decyzji z dnia 2 kwietnia 1971 r., oraz Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S., wyrażonym w decyzji z dnia 1 marca 1971 r., i decyzje te zostały wydane na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1961 r. Nr 18, poz. 94 ze zm. - dalej: „u.z.t.w.n.”). Objęcie przez przedsiębiorstwo państwowe cudzej nieruchomości w posiadanie na podstawie art. 35 ust. 1 powołanej ustawy w celu budowy urządzeń przesyłowych uzasadnia natomiast przyjęcie dobrej wiary tego przedsiębiorstwa jako posiadacza służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że 10 – letni termin zasiedzenia upłynął z dniem 1 marca 1983 r. oraz że ze względu na obowiązującą wówczas zasadę jednolitej własności państwowej nabycie służebności nastąpiło na rzecz Skarbu Państwa.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego uczestnicy Z. i G. Z., powołując się na obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 k.p.c., wnieśli o jego uchylenie w części zmieniającej postanowienie Sądu pierwszej instancji (pkt I), oddalającej apelację uczestników (pkt III) oraz orzekającej o kosztach postępowania (pkt IV) i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej wskazali na naruszenie art.

292 w związku z art. 172 § 1 i 2, art. 336 i art. 352 § 1 k.c. przez przyjęcie, że z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. wynika, iż Skarb Państwa był samoistnym posiadaczem nieruchomości w dobrej wierze, podczas gdy decyzja ta wyklucza uznanie, że Skarb Państwa posiadał sporną służebność, natomiast w ramach drugiej podnieśli zarzut obrazy art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c. przez niewskazanie, na jakiej podstawie uznano, iż decyzje wydane na mocy art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. są decyzjami ostatecznymi, art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez obciążenie skarżących ciężarem wykazania, że wspomniane decyzje są ostateczne, art. 248 § 1 i art. 232 zdanie drugie w związku z art. 391 k.p.c. przez zaniechanie wezwania wnioskodawczyni lub Skarbu Państwa do przedstawienia decyzji wyłączeniowych wydanych na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. z klauzulą ostateczności lub innych dowodów prowadzących do weryfikacji wiążącego charakteru tych decyzji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewyjaśnienie, na jakiej podstawie Sąd Okręgowy - odmiennie niż Sąd pierwszej instancji – uznał decyzje wyłączeniowe wydane na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. za decyzje ostateczne, jest pozbawiony racji, uszło bowiem uwagi skarżących, że Sąd Okręgowy wskazał motywy swojego stanowiska w tej kwestii. Stwierdził, że zarzut niedoręczenia odnośnych decyzji poprzednikom prawnym skarżących mógłby być podnoszony jedynie w postępowaniu administracyjnym, w postępowaniu cywilnym natomiast decyzja administracyjna, która nie została podważona we właściwym trybie, ma charakter wiążący, chyba że jest bezwzględnie nieważna; wyjątek ten nie dotyczy jednak decyzji, o których mowa w niniejszej sprawie.

Argumentacja ta nawiązuje do orzecznictwa Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się zasadę uwzględnienia przez sądy powszechne skutków prawnych orzeczeń organów administracyjnych, mającą swoje źródło w rozgraniczeniu drogi sądowej i administracyjnej, czego wyrazem są art. 2 § 3 i art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 16 i art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. (zob. np. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1971 r., III CZP 74/70, OSNCP 1971, nr 7-8, poz. 121, z dnia 18 listopada 1982 r., III CZP 26/82, OSNCP 1983, nr 5-6, poz. 64 i z dnia

9 października 2007 r., III CZP 46/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 30, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1983 r., III CZP 48/83, OSNCP 1984, nr 5, poz. 71, z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP 1985, nr 8, poz. 108, z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, OSNCP 1992, nr 5, poz. 72, z dnia 30 grudnia 1992 r., III CZP 157/92, OSNCP 1993, nr 5, poz. 84 i z dnia 18 maja 1994 r., III CZP 69/94, OSNCP 1994, nr 12, poz. 233, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1964 r., I PR 88/65, OSNCP 1966, nr 2, poz. 23, z dnia 30 czerwca 1970 r., I CR 195/70, OSNCP 1971, nr 4, poz. 69, z dnia 10 kwietnia 1974 r., I PR 19/74, OSNCP 1974, nr 12, poz. 220, z dnia 3 lutego 1976 r., II CR 732/75, OSNCP 1976, nr 12, poz. 263, z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003, nr 9, poz. 120, z dnia 28 lipca 2004 r., III CK 296/03, Biul. SN 2005, nr 1, s. 11, z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 251/04, PS 2006, nr 3, s. 113 i z dnia 30 stycznia 2007 r., IV CSK 350/06, M. Prawn. 2007, nr 5, s. 230, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2000 r., III CKN 949/00, OSNC 2000, nr 12, poz. 228 i z dnia 30 czerwca 2000 r., III CKN 268/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 10). Wyjątek od tej zasady dotyczy jedynie decyzji tzw. bezwzględnie nieważnych, czyli dotkniętych wadami, które godzą w samą istotę decyzji jako aktu administracyjnego. Za decyzje takie uznaje się decyzje wydane przez organ oczywiście niewłaściwy lub z pominięciem wszelkiej procedury (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981, nr 8, poz. 142, orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 1946 r., III C 217/46, OSN 1947, nr 1, poz. 25, z dnia 16 października 1951 r., C 653/51, OSN 1952, nr 3, poz. 75, z dnia 29 czerwca 1958 r., II CR 499/57, OSN 1959, nr 3, poz. 88, z dnia 2 stycznia 1962 r., IV CR 445/61, OSNCP 1963, nr 4, poz. 82, wyroki Sadu Najwyższego z dnia 12 maja 1964 r., II CR 185/64, OSNCP 1965, nr 3, poz. 41, z dnia 20 czerwca 1964 r., I CR 635/63, OSNCP 1965, nr 7-8, poz. 116 i z dnia 12 marca 2004 r., II CK 47/03, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1964 r., II CR 560/61, OSN wyd. Prokuratury Generalnej 1964, nr 8, poz. 60 i z dnia 9 listopada 1994 r., III CRN 36/94, OSNC 1995, nr 3, poz. 54).

Wskazując na rozgraniczenie między drogą sądową i drogą administracyjną, Sąd Okręgowy uznał za niedopuszczalne obciążanie wnioskodawczyni obowiązkiem wykazania, że decyzje wydane w dniach 1 marca 1971 r., 15 marca

1971 r. i 2 kwietnia 1971 r. zostały doręczone poprzednikom prawnym skarżących. Stwierdził, że okoliczność ta mogłaby podlegać badaniu wyłącznie w postępowaniu administracyjnym i dlatego nie uwzględnił wniosków dowodowych skarżących, zmierzających do roztrząsania tej kwestii w niniejszej sprawie.

Podnosząc zarzut naruszenia przepisów art. 232 zd. drugie w związku z art. 391 § 1 oraz art. 248 § 1 k.p.c. skarżący pomijają zarówno przytoczoną argumentację, jak i regulację zawartą w art. 227 k.p.c., w świetle której przedmiotem dowodu mogą być jedynie fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Takiego znaczenia nie mają natomiast dowody zmierzające do ustalenia, czy wspomniane decyzje zostały doręczone poprzednikom prawnym skarżących i czy w związku z tym mogą one być uznane za decyzje ostateczne. Sąd powszechny nie jest bowiem uprawniony do poddania kontroli prawidłowości postępowania administracyjnego, w szczególności do badania, czy w postępowaniu tym uczestniczyły wszystkie osoby zainteresowane i czy wszystkim tym osobom doręczono odpis decyzji. Badając te kwestie sąd powszechny wkraczałby bowiem w kompetencje właściwych organów administracyjnych i sądów administracyjnych powołanych do kontroli prawidłowości i legalności decyzji administracyjnych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2004 r., II CK 47/03, nie publ. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 r., III CKN 268/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 10 i z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15). Powołanie się przez Sąd Okręgowy na autonomię postępowania sądowego i postępowania administracyjnego było tym samym dostatecznym wyjaśnieniem przyczyn pominięcia wniosków dowodowych.

Poza tym w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego przyjmuje się, że doręczenie decyzji choćby tylko jednej ze stron postępowania powoduje, iż decyzja wywołuje skutki prawne wobec jej wejścia do obrotu prawnego (zob. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 lipca 1999 r., IV SA 703/97, nie publ., z dnia 27 sierpnia 1999 r., IV SA 1758/97, nie publ., z dnia 19 maja 2006 r., I OSK 1176/05, nie publ. i z dnia 22 czerwca 2007 r., II OSK 239/07, nie publ.).

Konkludując ten watek rozważań, trzeba stwierdzić, że - wbrew odmiennej ocenie skarżących - Sąd Okręgowy nie naruszył wskazanych przez nich przepisów

postępowania i trafnie uznał, że decyzje wydane w dniach 1 marca 1971 r., 15 marca 1971 r. i 2 kwietnia 1971 r., które bezspornie zostały doręczone poprzednikowi prawnemu wnioskodawczyni i tym samym weszły do obrotu prawnego, były w niniejszej sprawie wiążące.

Przystępując do rozważenia zarzutów podniesionych w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., trzeba przypomnieć, że według uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (OSNC 2014, nr 7-8, poz. 68) wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n., stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu.

W uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że tytuł do wkroczenia na cudzą nieruchomość i jednorazowego wykorzystania jej w określonym celu lub wykorzystywania jej w pewnych celach przez dłuższy czas może wynikać nie tylko z ustawy lub z umowy z właścicielem nieruchomości, lecz także z aktu administracyjnego. Artykuł 35 u.z.t.w.n., uznawany przez ustawodawcę za szczególny rodzaj wywłaszczenia, stanowił, że organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogą za zezwoleniem naczelnika gminy, prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnic) zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach - zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową - ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub naziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń (ust. 1). Przeprowadzenie przewodów i urządzeń wiązało się z zagwarantowaniem prawa dostępu do nich w celu wykonania czynności związanych z konserwacją przez osoby upoważnione przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe (art. 35 ust. 2 u.z.w.t.n.). Po uchyleniu ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, odpowiednikiem regulacji zawartej w jej art. 35 był art. 70 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127 ze zm. - dalej: „u.g.g.”), a od dnia 1 stycznia 1997 r. jest nim art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami

(jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.; obecnie: Dz.U. z 2015 r., poz. 782 ze zm. – dalej: „u.g.n.”). Decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (art. 70 ust. 1 u.g.g., art. 124 ust. 1 u.g.n.) jako akt wywłaszczeniowy powoduje trwałe ograniczenie prawa własności nieruchomości w celu wykonywania na niej uprawnień o treści zbliżonej do tych, które są właściwe dla służebności przesyłowej. Trwałość skutków takiej decyzji oznacza, że dotyczą one nie tylko osoby, która była właścicielem nieruchomości w chwili prowadzenia postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji, lecz każdego kolejnego jej właściciela. Na uprawnienia w stosunku do wywłaszczonej w ten sposób nieruchomości może powołać się nie tylko przedsiębiorca wykorzystujący urządzenia przesyłowe, który instalował je w związku z wydaniem decyzji, ale każdy kolejny, który uzyskał do tych urządzeń tytuł i w związku z tym jest odpowiedzialny za ich utrzymanie i eksploatację. Działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, które legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomość i podejmowanie w stosunku do własnych urządzeń działań koniecznych do zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie albo w decyzji. Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej obejmującej uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które pozwalają przedsiębiorcy ustawy wywłaszczeniowe. Właścicielowi nieruchomości, na której urządzenia przesyłowe zostały umieszczone bez tytułu prawnego, można po odpowiednio długim czasie korzystania w określony sposób z jego nieruchomości postawić zarzut, że pozostał bierny wobec tych aktów, co doprowadziło do obciążenia nieruchomości służebnością gruntową. Takiego zarzutu nie można postawić właścicielowi nieruchomości legalnie zajętej pod urządzenia przesyłowe. Ustawowe upoważnienie przedsiębiorcy korzystającego z takich urządzeń do podejmowania w stosunku do nieruchomości, na której je zainstalował, czynności zmierzających do utrzymania ich w należyтым stanie technicznym sprawia, że właściciel nieruchomości nie mógłby się im

skutecznie przeciwstawić, tamując przedsiębiorcy drogę do zasiedzenia służebności cywilnoprawnej na jego nieruchomości.

Przytoczone stanowisko było podzielane także w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 9/14, Sąd Najwyższy przyjął, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n., stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (zob. OSNC 2015, nr 3, poz. 30). Pogląd taki został wyrażony m.in. w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2014 r., V CSK 331/13 (nie publ.), z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13 (Biuletyn SN 2014, nr 10, s. 10), z dnia 15 października 2014 r., V CSK 276/12 (nie publ.), z dnia 30 stycznia 2015 r., III CSK 123/14 (nie publ.) oraz z dnia 13 lutego 2015 r., II CSK 330/14 (nie publ.) i podziela go również skład orzekający w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy w dotychczasowym postępowaniu w ogóle nie rozważał sprawy pod tym kątem, w związku z czym nie poczynił ustaleń co do treści decyzji wydanych na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., pozwalających na dokonanie oceny, czy decyzje te wywołały przewidziane w powołanym przepisie skutki w postaci trwałego ograniczenia prawa własności skarżących.

W tej sytuacji podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przepisów art. 292 w związku z art. 172, art. 336 i art. 352 § 1 k.c. trzeba uznać za trafny, z braku koniecznych ustaleń faktycznych nie można bowiem ocenić prawidłowości zastosowania tych przepisów. Trzeba jednak zauważyć, że skarżący błędnie przyjmują, iż przesłanką nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie jest posiadanie samoistne. Jak wyjaśnił już Sąd Najwyższy w uchwałach składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11 (OSNC 2011, nr 12, poz. 129) oraz z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, nabycie służebności gruntowej przez zasiedzenie następuje na rzecz jej posiadacza, a jest nim ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności (art. 352 k.c.). Do zasiedzenia służebności gruntowej nie ma więc zastosowania wymaganie posiadania samoistnego (art. 172 § 1 k.c.), znajdują natomiast odpowiednie zastosowanie

przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie dotyczące terminów posiadania w zależności od dobrej lub złej wiary posiadacza (art. 172 § 1 i 2 k.c.), biegu zasiedzenia w stosunku do małoletniego (art. 173 k.c.), biegu przedawnienia roszczeń (art. 175 k.c.) oraz przepisy dotyczące możliwości doliczenia posiadania poprzednika (art. 176 k.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie w części zmieniającej postanowienie Sądu pierwszej instancji (pkt I), oddalającej apelację uczestników (pkt III) oraz orzekającej o kosztach postępowania (pkt IV) i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.